

ANYÁK HETILAPJA

SZERKESZTI

VACHOTT SÁNDORNÉ.

Előfizetési díj:

Postai úton vagy Budapesten házhoz hordatva:

Évegyedre (ápril, maj, juni) 1 ft. 50 kr.

Három évegyedre (ápril—december) 4 » 50 »

Az előfizetési pénzek

a kiadó-hivatalhoz

(Pest egyetem-utca 4. sz.) bérmentve intézendők.

Teodóra.

Beszély.

VACHOTT SÁNDORNÉ-tól.

(Vége.)

Míg Teodóra mind inkább közeledék vég órája felé, s magát mégis közelebb érzé ahhoz, kiért életét vala feláldozandó, mint a halálhoz: — azalatt Zárday Ede családéleti jövője is kifejlődött annyira, hogy biztosan tudhatta már vajjon helyes volt-e választása, melyre nézve főkép az ész és tapasztalás által hagyta magát kormányozni.

Zárday, mint máshol is említék már, buzgó részt vön a közügyekben, s miután minden, mi hazai intézményeinket, az irodalmat, s más effélejt illete, élénken érdekelte őt, lelki szükséggé vált rá nézve házikörében is el-elmondani, mi épen elragadta vagy lehangelő őt.

De fájdalom! bár Éva kedves, jó asszony vala, fogalmai annyira korlátoltak e részben, hogy még csak annyira sem bírt fölemelkedni, hogy legalább férje érdekltségét igyekeznek méltányolni, ha már maga egyáltalán véve nem volt is képes semmivel tördödni, mi a gazdasszonyi kötelességek körén túl terjedt.

Ha Ede az érdekltség hevével belépett nejéhez, s közölni akarta, mi azon perczen egész figyelmet igénybe vette, Éva közönbösen dolgaival mentegetőzött, feledvén listét, kenyér sütéshez, vagy más valamit kiadni, — vagy egyenesen megtámadta férjét, miként képes ily haszontalanságokkal annyira elfoglalni magát, mikor az affélék a konyhára mit sem hoznak be, s a jó papa, Isten segítségével, meg is öregedett már mamával együtt, és soha ilyenekről még csak szót sem váltottak.

Ily beszédek által elejénten fájdalmasabban lepeték meg a mennyországból leesett férj, mint hogy felelni képes lehetne, — később azonban szép módon más nézetekre igyekezett nőjét birni, ismereteit — s

fogalmaint szélesíteni törekvék, — de hasztalan! Éva egyáltalán véve elveszté fogékonyágát minden neme-sebb iránt, minden, mit anyja belé nevelt, mintegy vérvé vált már, s Ede önkárán tapasztalá, hogy új vért önteni belé, a szerelem minden hatalma sem képes.

Hogy ily szomorú csalódás után a férj házi élete boldog nem lehetett, ki, ha az jutott eszébe, mint nevelheti majd ily anya gyermekeit, kétszeresen érzé a szegény asszony minden fogyatkozását, — mindenki előre elképzelheti; — de viszont Éva sem vala elégült. A fiatal asszony jól érezte, hogy férje kívánatainak nem képes megfelelni, s azon gondolat, hogy Ede oly haszontalanságok miatt idegenedék el tőle, csillagatlan éjszakát kezdett borítani a vidám lélek örökös kedély derüjére.

Ily viszonyok közt érkeztek Körmöcziné látogatására, hol Teodóra veszélyes betegségének hire fogadta őket.

A fiatal házasok csak néhány napot töltöttek még Éva szülőinél, midön egy estve gyors lovas érkezett Bánhalmyék pusztájáról, s Ede számára sürgös levelet hozott.

Zárday átfutva a sorokat, holt halványan ugrott fel helyéről, s a nélkül hogy okát adta volna szokatlan felgerjedésének, paripáját nyergeltetni parancsolá, s pár perc alatt sebes vágatva nyargalt a szomszéd puszta felé.

Gyönyörű őszi estve volt. A telő hold szeliden önté el fényét a nyugodt vidék fölött, s a csendes szel-lő, mint nyájas tavaszfuvalom, meg-meglengeté koronkint a sárga s piros levelekkel vegyült lombokat.

Ede mire sem ügyelve vágatott, s tajtékozó lova patkója szikrákat szórt a kövecses úton.

S mégis, soha még ily rövid út oly hosszúnak nem tetszék előtte, — hisz úgy sietni, mint a lélek vágynék a viszontlátás nagyobb pillanataiban, madár szárnyakon sem lehetne.

Végre elérte a kastélyt.

Kivül mély, ünnepélyes csend uralkodék, de az udvaron levert, szomorú arcokat, s benn, a kastély folyosóján zokogó nöcselédeket lehet látni, s nagy zavart, lótás-futást, a fájdalom hangjaival vegyülve.

Edé azonnal bebocsáttatott.

Bánhalmyné magán kivül fekiúdt szobája pamlagán, — Zárday Teodóra szobájába vezetették.

Ott fekiúdt a leányka, a dagadó, fehér párnákon, — zárt szemei, s átszellemült s még e pillanatokban is mondhatlan szép arca, márvány képhez tették őt hasonlónak.

Edét észrevéve, azonnal intett környezetének, hogy távozzék.

Zárday nem mérsékelhetve érzéseit őt így látva, térdre borult a haldokló angyal ágya előtt.

Teodóra nyájasan nyujtá neki kezét:

Éva élni fog érted, s boldogítand is, — én csak meghalhatok. — Susogó alig hallhatólag;

Sok pillanat mult el ezután szótlán hallgatásban; — mi lelkökben véghez ment, azt szó úgy sem fejezhette volna méltón ki.

Később beszélgettek, — Teodóra csak végórájában sejteté először, mi elhagyott volt ifjusága, hiszen, ha ábrándai nem jöttek volna segélyére, örömet nem is ismer.

Hogy mi mindent mondtak még egymásnak, s miféle vallomás volt az, mely oly boldoggá tette a

leánykát, hogy szép arca még a halotti-ágyon is megtartá az üdvözültek szelid mosolygását, — nem fogjuk elárulni. — Vigye magával sirjába a szent titkot, s álmódjék felöle, — hisz más szépet s boldogítót innen úgy sem vihett.

Edét mélyebben megrendíté Teodóra halála, mint maga is hitte volna. Soká alig birt fájdalommal uralkodni. — Hiszen mindig őt szerette, — s csak anyja emléke bírhatta őt reá, hogy házasságánál az okosság szavát elébe tegye a szív szavának.

De nem vádolt senkit, — hisz ki tudja, nem volt-e apjának igaza, — ki tudja, boldogítható lett volna-e Teodóra? Ó épen úgy mint Éva, ártatlan áldozata lön az ellenkező irányban bár, de mind két részről szélsőségig vitt hibás nevelésnek — egyik csupa finomság és szellem, s így nem illheték az élet prózájába, — a másik csupa anyag, s így nem képes semmi nemesebb szellemi lét megosztására.

Zárday nem vala boldog — de hogy Éva legalább az legyen, s ne érezzen örömkönl egyebet, — minden kitelhetőt elkövette, s ha szándoka fájdalomra, még sem sikerült, ha nője fiatal arcát halványulni látta, s azon fájó, de igaz gondolatra, hogy minden efféle viszonyok s szenvedéseknek többnyire magok az anyák okai, — túlságig telt szive egyszer-másszor kicsordulni vágyék, fölkereste az elköltözött angyal kora sírhalmát, s ha ott, szelid, vigasztaló szavak helyett, csak a sírkövet beárnyékoló szomorúfűz halk suhogását hallotta is, ott ragyogott legalább kedves neve annak, ki azért, mivel őt szerette, nem szenved többé, — sőt szépeket álmodik mély ágyában, még csak nem is sejtve, hogy fiatal léte e földön épen mint Éváé, intő családi árnykép vala csak.

F i a m n a k.

Hogyha mind azt tudnád

Mit szülőid tudnak,

Nem lennél okosabb

Boldogtalnabb csak.

Vachott Sándor.

Arany fürtű kedves fiaskám
Mért nézesz oly kérdezőn reám?
Tán a multat mondjam el neked,
Átszenvedett keserveimet?
Boldogságod zavarjam meg azzal
Mit e szív e földön szenvedett?
Örömeit oszd meg csak anyáddal,
Hagyd magának a keserveket.

Hisz jövőd még oly szép is lehet,
Szenvedtem én helyetted eleget!
S te örömben éled vissza mind
Mit átéltem, a sok bút és kint.
Járj a remény s a hit bizalmával,
S legyen kisérőd a szeretet.
Örömeit oszd meg csak anyáddal,
Hagyd magának a keserveket.

Játékid közt is feltörekszel — —
Érjed anyád reményeit el!
Előttd a pálya nyitva még
S honfi kötelesség van elég.
S ha szerencséd a magasba szárnyal
Ne felejtse el kis nővéridet!
Örömeit oszd meg csak anyáddal,
Hagyd magának a keserveket.

Játszó társad a két kis leány,
Két kis angyal, anyád két karján.
Légy ótalmuk, ha én elmegyek
Kipihenni a keserveket.
Hisz én ápolalak anyyi gondnal,
Én adtam e három életet — — —
Örömeit oszd meg csak anyáddal,
Hagyd magának a keserveket.

S hogyha ifju kebled elszorúl
Ott, hol majdan halmom domborúl.
S lehatván fejfámra fejedet,
Mind átérzed szenvedésimet :

Lelkem még az égből is le szárnyal
Letörölni forró könyvedet — — —
Örömeit oszd meg csak anyáddal,
Hagyd magának a keserveket.

Mária.

Képek, a női nevelésről.

Rudolphi Karolin után.

HATODIK LEVÉL.

Még egy szót sem feleltem azon kérdésekre: mikor lehet zene által jótékonyan hatni kis gyermekekre? De vajjon nem vetted-e előre válaszomat? Mert mi egyéb volna Ída öröme, melyet dalod mellett érez, mint belső ösztön, s kedves fogékonyság a zene iránt? Közönségesen nem fejlődik ily korán az öszhangzat iránti értelem a gyermekeknél — De Ída kedves utánagagyogása apró kis dalaidnak, valódi tehetséget tanusít, mely ápolásra érdemes. Ha azonban túl kedvezőleg magyaráznom is a dolgot, még az esetben is bizonyosan csak jótékonyan fog hatni rá, ha szelíd anyácskáját gyakran hallja dalolni.

Ó dalolj, dalolj minél többet, ha Ída nálad van, különösen a kertbe. Hisz nem sokára itt a tavasz! Élj akkor vele virágok és madarak közt, s énekelj neki gyakran. Addig azonban foglald el őt, s hagyd magát elfoglalnia oly tárgyakkal, miket szeret, de ezzel sem az unalomig.

Azt, hogy most még zongorázzál előtte, nem tanácslom. Tudom bár, hogy gyermekek szívesen szokták hallgatni; de egyforma szívesen mindent mi cseng, a csengetyüt ép úgy, mint a legszebb zongorázást, melyet rendszeren azzal szakitnak meg, hogy magok is kézzel — lábbal verni akarják. Csak a különös zenei tehetséggel megáldott gyermek mutat az öszhangzat iránt korán fogékonyságot. S ha észrevennéd, hogy Ída soká s vidám arccal hallgatnácsendesesen, ha véletlenül téged, vagy mást zongorázni hall, s komolyan kívánczok a hangok után, akkor e jel a természet mutató újsza, s az esetben csak játszáll előtte.

Vigyázz kedves Emmám, hogy lábacskaí a korai szaladozás mellett egyenesek maradjanak, s ha egyik vagy másik kissé befelé kezdene hajolni, akkor ne en-

gedd hogy soká álldogáljon, sem soká szaladozni egy-húzóban, hadd játszóinkább a földre terített szőnyegen kedvére. Közben-közben Gertrud is hordozhatja őt, de felváltva majd egyik, majd másik karján, soha nem nagyon soká az egyikben. Hogy a tanulékony Gertruddal oly könnyen boldogulsz, valódi szerencse. Mondd neki nevében, hogy nagyon szeretem őt. Tudom jól, hogy a becsületes lélek nem kíván arany jutalmakat, s én e levélben mégis egy arany szívet küldök számára, viselje ezt tőlem emlékül, keblén, s gondoljon mellette Ídára vonatkozó ohajtásimra, Egyik felére nevem van írva, a másikra: emlékezz rám! Adj ennek ily magyarázatot előtte édes Emmám: „ha jó szíve rávénne őt, hogy Ída apró önféjű szeszélyeinek engedjen, emlékezzék akkor reám, s álljon ellent. Arra nézve is vegyen erőt magán, hogy a bájoló kis angyalt ne csókolja túl gyakran.“ Hallod édesem, erre emelékeztesse őt az arany szív.

S még egyet: kérd meg mind azokat, kik gyermekeket szeretik, hogy ne ingerkedjenek a kicsikével, úgy például, hogy enyelgésből elkapják tőle, miben kedve telik, s csak miután heveskedni kezd, akkor adják vissza. Ez is egyike azon ezer módnak, mely által a hevességet s daczot be szokták a gyermekebe oltani.

Nagyon mivelte embereknek is szokása néha ily módon játszani kis leánykakkal, mulattatja őket a bohó arczocska, mit a makranczossá vált gyermek vág. Multkor említéd, hogy Ída szívesen játszik férfiakkal is, s nem fél tőlök. Ez szép, de engem mégis fentebbi figyelmeztetésemre ösztönöz. Gertrud se enyelegjen ily módon Ídával.

S most, Isten, veled kedvesem! — Jövő levelemben többet.

Törekedjünk önismeret után.

Knigge után.

Arra nézve, hogy az emberekkel bálni tudjunk, főddolog az emberismeret, s azt legbiztosabban az önismeret útján találhatjuk.

Azok, kik saját szívökkel bizalmas ismeretségen élnek, s az emberek iránti viszonyok határait saját jellemükre nézve gondosan figyelik, azok a társas vi-

szonyokból épen annyi gyönyört merithetnek, mint hasznót. Épen azért kell az emberekkel bánásmód tanát némi elmélkedésnek megelőznie arra nézve, mint bánjunk önmagunkkal.

Tartsuk* e részben szem előtt emberi hivatásunkat, s vegyük azt zsinórmértékül, midőn bármi fölött

itélünk mit a világ nyújt, követel, vár, ígér, magasztal vagy ócsárol, szeret vagy megvet, tisztel vagy kicsinyel.

Ó épen nem történik hiába, s nem is érdektelen az ha önmagunkkal foglalkozunk, sőt megbocsáthatlan annyi időt tölteni az emberek köztsúgy elfoglalva lenni másokkal, hogy saját társaságunkat hanyagoljuk el, mintegy rejtőzzünk önmagunk előtt, s azért, hogy idegenek dolgaiba avatkozhassunk, megszűnjünk önszívünket tanulmányozni és nemesíteni.

Ki naponkint körülzaladoz, s ujdonságokkal táplálja magát, idegenné válik saját házában; ki folytonos szórakozottságok közt tölti életét, idegenné válik saját szíve előtt, s kényszerítve van szánandó unatkozását renyhe emberek közt igyekezni elüzni, — elveszti bizalmát önmaga iránt, s ha egyszer kénytelen is mulatságait nélkülözni, s énjével magán maradnia, elcsügged.

Ki csak oly köröket hajhász, mikben hiúsága talál táplálékot, annyira elszokta felejteni az igazság értelmét, hogy lelkismerete lehangosabb figyelmeztetéseit sem hallja meg, vagy akarattal tompítja el magát ellenében, az által, hogy a világ minden szórakozásinak odadja magát. Sőt még a társas erényeket is elveszti, mert a részvét, mely a társalgás ereje, a vidámság, mely fűszere, s a közlekedési ösztön, mely forrása, oly szívekben nem található, melyek az önvizsgálattól visszarettennek.

Órizkedjél tehát legközelébbi — s leghűbb barátodat : önmagadat, úgy elhanyagolni, hogy többé

meg se találhasd, ha vigaszt és enyhülést nála reménylél találni. Jöhetnek pillanatok, melyekben nem szabad elhagyni magadat, ha mindenki elhagyna 'is, pillanatok, miben csak saját társaságod lehet vigasztaló. — Mi lenne belőled ily pillanatokban, ha saját sziveddel nem élnél békében, s még e részben is meg volna töled tagadva a vigasz és segély.

De ha saját társaságodban vigaszt, boldogságot s nyugalmat kívánsz találni, épen oly ovatosan, becsülettel, gyöngéden s igazságosan kell magaddal bánnod, mint bár ki mással.

Ne keserítsd s nyomd tehát magadat önkínzással, sem elhanyagolás által háttérbe ne szorítsd, — de ne rontsd szivedet hizelgéssel sem.

Gondoskodjál testi és lelki egészséged felől, s ne kényesztess egyiket sem.

Küzd le önmagadat, s ne törd, hogy szenvedélyek uralkodjanak fölötted.

Órizkedjél az öntetsző erénytől, mely valódi kol-dúsgög, s ne képzeld magadat más hasonló korú s állásuaknál jobbnak.

Itéld meg magadat tehetségeid, hajlamaid, nevelésed, s azon alkalom után, mely által okosabb s jobb lehattél volna mint mások.

Számold magános óráidban gyakran magaddal, mint szigorú bíró, vajjon a tapasztalás intéseit magash tökéletesbülésedre fordítád-e?

A r a n y m o n d a t o k.

Külföldi remekírók után.

Légy asszony! vagy is: tiszta az engedésben, szelid a megtagadásban.

Burow Julia.

A világot a férfiú formálja és képezi, s a férfiút az asszony.

Burow Julia.

Ha az asszonyok mindig asszonyok akarnának maradni, úgy mindig boldogok volnának valódi férfiak által.

Berszel-Sternau.

Soha, soha ne maradj tétlenül; a munka balzsama a vérnek, s az erénynek forrása.

Herder.

Nem lehet meghatóbb s emelőbb jelenség mint egy szép nő lélek, mely szenvedéseivel küzd, kevésbé azért hogy legyőzze, mint inkább, hogy elrejtse, s mely félig rejtett könyvével s elnyomott sohájával csak szelíden s nem akar keserűen megindítani.

Wolzogen Karolin.

Az asszony azt teheti a férfiúval mit akar. Ha tehát nagyok s erényesek kívánunk lenni, tanítsuk meg az asszonyokat rá, mi a nagyság és erény.

Rousseau.

Minden lépése az asszonynak a függetlenség felé, egyszersmind egy lépés a férfiú elidegenítésére.

Necker-Saussure.

A gyöngye asszony többet elvisel, mint az erős férfiú.

Jean Paul.

Egy jó szava az asszonynak messze viheti a nemes férfiút.

Goethe.

A szelid asszonyt annyi erővel ruházza föl a szeretet, hogy azt, mitől a férfiú borzad, ő mosolygva viseli el.

Wieland.

A házi foglalkozásokat soha nem kell szegényleni, de zajt ütni sem szükség velök.

Büchner Luiza.

Minden neme közt a fájdalomnak egy van, melylyel szemközt az asszony előbb megáll a férfiúnál : a fájdalommal szemközt.

Diderot.

Minél inkább hasonlít az asszony a férfiuhoz, annál kevesebb felsőséget gyakorolhat fölötte.

Rousseau.

Férfiak okok után ítélnek; az asszony ítélete a szeretet; hol nem szeret, ott már ítelt az asszony.

Schiller.

Ki házában boldog, annak házán kívül is jó kedve van, ha kebled elégült, a világban is jó dolgod lehet

Rückert.

A valódi nevelés próbaköve : a gyermek őszintesége s vidámsága.

Schwarz.

Fiatal leánynak mulatságnak is szükséges a lelki és testi mozgás.

Necker-Saussure.

A gyermek csak addig anyjáié, míg szemei előtt, s egészen maga mellett tarthatja; ha egyszer bezárult mögötte a szülői ház ajtaja, nem tér többé vissza; férfiút bir, de nem gyermeket. Áldás rá nézve, ha jól használta az időt, melyben e kincs még egészen övé vala.

Herder.

Ne lelkesítsetek jóra vesztegetések s előnyök ígéretei által, mely által a tiszta szívet csak bemocskolnátok.

Jean Paul.

Minél tisztábbak gondolataink, annál inkább összehangzanak.

Herder.

A csendes házi boldogság azért a legnemesebb, mert azt megszakítás nélkül élvezhetjük : a zajos öröm csak idegen vendég, mely udvariassággal halmoz el, de nem állandó házibarád.

Jean Paul.

Az Istenbéke otthona : a házikör.

Dräseke.

Nagy időkben nem voltak-e az asszonyok mindig nagyok?

Wolzogen Karolin.

Mi ma nem történik meg, az holnap nincs megtéve, s egy napot sem szabad elfelejtenünk. Ragadj meg a lehetőt mindjárt üstökénél a határozat, úgy nem mulaszthat semmit, s tovább működik, mert kénytelen.

Goethe.

Ha gyermekednek pénzt adsz, tudakold, mire fordítá; jelöld elébe a magasabb élvezetek útait, mint szája, kedvtöltései s hiúságai.

Salzmann.

A gyermeki lélek tiszta lapjára ne írd megdondatlanul és gyorsan. Bár soha nem lesz lapja megtelve, s mindig új irás jö fölél, de egy sem marad oly szilárd, mint a legelső.

Rückert.

Tanulmányozd gyermekeidet : s szödd nevelési tervedet hajlamaik s képességeikből.

Salzmann.

Melyik kormány a legjobb? Az mely megtanít önmagukat kormányozni.

Goethe.

A gyermek őrangyala : az anya.

Hegel.

A v a d h a t t y ú k.

Mese Andersen után.

(Vége.)

Finom kezeivel a fertelmes csalán közé nyúlt, mely úgy égetett mint a tűz; kezei s karjai egészen felhólyagosodtak, de szívesen eltűrte; csak kedves fivéreireit megmenthesse. Minden egyes csalánt pusztalábával törte meg, s elkezdte fonnai a zöld lent.

Napalkonyat után megjöttek a fivérek, s őt oly némán találva, nem kevésbé itköztek meg; azt hívék a gonosz mostoha valami új varázst üz; de midőn kezeit megpillanták, világos lön előttök, mit értök tesz, s a legifjabb sírni kezdett, s hova könyei hullottak, ott nem érzett a lányka fájdalmat, s az égető hólyagok eltűntek onnan.

Az éjszakát is munkája mellett töltötte, nem volt

nyugta, míg kedvelt fivéreiret meg nem válthatja, egész következő nap magányában ült, míg a hattýúk oda jártak, de soha még az idő ily gyorsan nem repült el. Egy pánczéling már kész volt, s most elkezdé a másodikat.

Ekkor a hegyek közül vadászkuört hallatszék; Erzsikét félelem szállta meg; ijedten menekült a barlangba, az összegyűjtött csalánt, egy csomóba kötötte, s ráült.

E perczben egy nagy kutya ugrott be a hegynyíláson, s rá mindjárt a másik, s aztán a harmadik; hangosan ugattak, s vissza futva ismét előre jöttek. Nehány pillanat alatt, a vadászok is a barlang előtt áll-

tak, kik közt a legszebb az ország királya volt; Erzsike-hez közelite, soha még ily gyönyörű leányt nem látott.

Hogy jutottál ide, te szépséges gyermek! — Kérdé tőle. Erzsike intett fejével, hiszen beszélnie nem vala szabad, fivérei megváltása s élete függött kockán: kezeit pedig köténye alá rejté, hogy ne lássa a király mit kell neki szenvednie.

Jer velem! — mondá a királyfi — itt maradnod nem szabad! ha oly jó vagy mint szép, úgy biborbabársonyba öltöztettek; arany koronát teszek homlokodra, s lakásodul átengedem legpompásabb palotámat! — és ezután lovára emelte őt. Erzsike sírt, s tördelte kezeit, de a király így szólt: Én csak a te szerencsédet akarom! egykor meg fogod köszönni; — ezzel a hegyek közé vágatott, s a leánykát maga előtt tartá a lovon, s a vadászok utána száguldottak.

Napalkonyatkor előttök állt már a szép királyi város templomai s kúpfordéleteivel, s a király bevezette Erzsikét a várba, hol a magas márvány teremekben nagy szökőkutak buzogtak, hol a falak és földézet képekkel pompáztak, — de ő nem nézett semmit, csak sírt, és gyászola; eltűrte hogy asszonyai királyi ruhákba öltöztessék, haja közé gyöngyöket fonjanak, s összeégetett kezeit finom keztükkal fedezzék.

Midőn egész pompában megjelent, oly vakító szép vala, hogy egész udvar mélyen meghajolt előtte, s a király menyasszonyául választá; bár az érsek fejcsóválva azt susogá, hogy aszép erdei-leány bizonyosan boszorkány, azért vakítja el a király szemeit és szívét.

De a király rá sem hallgatott; parancsára zene hallatszék mindenfelé, a legpompásabb étek szolgáltatott ki, kedves leánykák tánczoltak Erzsike körül, s illatos kerteken s fényes teremeken vezetteték keresztül, de azért egyetlen egy mosoly sem mutatkozott ajkai körül s nem sugárzék szemeiből, csak szomorúság látszott azokban, mint örökös tulajdon s örökség. Most a király, szorosan azon szoba mellett, melyben Erzsikének aludnia kelle, egy kis kamraajtót nyitott meg; ez becses zöld szőnyegekkel volt díszítve, s egészen hasonló vala a barlanghoz, melyben őt találák; a padzaton feküdt a csomóba kötött len, melyet a csalánból fonott, s ott függött a pánczéling is, mely már elkészült; mindzert, mint ritkaságot, egyik vadász hozta magával.

E helyen vissza-álmodhatod korábbi otthonodat! — mondá a király. — Ím itt a munka, mely ott elfoglalt; s most, a pompa között mely környez, mulatni fog amaz időre visszagondolni.

Erzsikének midőn mind azt maga előtt látta, mi szívéhez oly közel állott, kedves mosoly játszék ajkai körül, s arcaiba visszatért a vér; fivére megváltására gondolt, megcsókolta a király kezét, s ez viszont, szívéhez karolá őt, s az esküvői ünnepélyt minden templom haranggal hirdeté. A szép erdei néma leány királynéja lön az országnak.

Ekkor az érsek gonosz dolgokat susogotta király

füleibe, melyek azonban szívéig nem hatottak be. A menyegző megtörtént, s magának az érseknek kelle Erzsikét megkoronáznia, mit ez rossz akaratból úgy rá nyomott homlokára, hogy szinte fájt szegénynek! de ennél nehezebb fájdalom nyomta szívét, bánata fivére után; testi szenvedéseket nem is érzett. Ajkai némák voltak, hisz egyetlen szó életébe kerülende fivéreinek, de szemekben valódi benső vonzalom sugárzék a szép királyfi iránt, ki mindent elkövetett, hogy őt felvidithassa. Napról napról inkább ragaszkodott hozzá; ó bár feltárhathná szívét előtte, s elpanaszolhatná szenvedéseit! de némának kelle lennie, némán bevégezni munkáját. S ezért lopozék éjjelenként a kis kamrába, mely úgy volt díszítve mint a barlang, s egyik pánczélinget a másik után készítette; midőn azonban a hetediket akarta kezdeni, nem volt több lene.

Azt tudta, hogy olyan csalán, milyenre neki szüksége van, a temetőben nő, de magának kellett szednie; azonban miként szedhet, s hogy jut oda ki!

Ó micsoda újjaim fájdalma a kinhoz képest, mit szívem szenved! — gondolá — mennem kell! Isten nem vonhatja meg tőlem segítő kezét! — oly szorongással, mintha valami gonosz tettet akarna véghez vinni, lopozék ki a tiszta holdvilágos éjszakán a kertbe, s a hosszú sétasorokon s magános utakon át, eljutott a temetőig. Csendesben, imádkozva, megszedte a csalánt.

Csak egyetlen egy ember látta őt, az érsek; ő mindig ébren volt, ha mások aludtak; s így mégis igazsága vala arra nézve, mit gondolt: hogy a királyné dolga nem úgy áll, mint kellene; bizonyos hogy boszorkány, azért ámitá el a királyt s az egész népet.

A gyónószékből elmondá az érsek a királynak mit látott s mitől fél, s midőn nyelvéről oly szigorú szavak áradoztak, a szent képek megcsóválták fejüket, mintha mindani akarnák: nem úgy van, Erzsike ártatlan! De az érsek másképp értelmelte, azt vélé, hogy ellene tanuskodnak azok is, s bűnei miatt rázzák fejüket. A király szemeiből két nehéz könycepp hullott alá, s haza ment kétséggel szívében. Éjjel úgy tette magát, mintha aludnék, bár az álom kerülte pilláit; észrevette tehát midőn Erzsike fölkel, s ő is nyomban utána, hogy követhesse, mit minden éjjel ismételt, s látta, hogy mindig kis kamrájába tünik el.

Napról napra inkább elsőtédék a király, Erzsike jól látta, de nem foghatta meg miért, mi annál inkább aggasztá őt, — ő mennyit szenvedett szíve fivéréért! A királyi bársonyra s biborra hullottak könyei, mint fénylő gyémántok, — s ki körülte a nagy pompát látta, mind ohajtott volna királyné lenni. Ekközben csaknem elkészült már munkájával, csak egy pánczéling hibázott még; de lenje nem volt több, s egyetlen egy szál csalánja sem. Egyszer tehát, utoljára még, ki kelle e miatt a temetőbe mennie, hogy sajátkezüleg téphessen nehányat. Szorongva gondolt e magányos vándorlásra; de akarata szilárd volt, épen mint bizalma az Úrban.

Erzsike megindult, de a király és érsek követték őt, látták midőn a rácsozat mellett eltűnt a temetőbe. A király iszonyval fordítá el fejét.

„Itéljen fölötte a nép!” mondá, s a nép arra itélé, hogy legyen szegény Erzsike lángok martaléka.

A pompás királyi teremekből sötét, nedves börtönbe vitették, melyben a rácsozaton át besöpolt a szél; bársony és selyem helyett a csalán-csomót adták neki, melyet gyűjtött, arra ráhajthatja fejét, s az égető, kemény pánczélingek, miket elkészített, legyenek takarói, — ezeknél semmi kedvesebbet nem adhattak volna Erzsikének, elővette ismét munkáját, s imádkozott Istenéhez. Künn, az utca-gyermekek gunydalokat énekeltek fölöle, s egy lélek sem vigasztalányjas szavakkal.

Éste felé azonban, szorosan a rácsozat mellett, hatyu szárnyak suhogása hallék, a legifjabb fiú feltalálta testvérét; Erzsike hangosan zokogott örömeiben, bár tudta, hogy a következő éj, valószínűleg élte utolsó éjszakája lesz, — de munkája csaknem be vala már végezve, s fivérei itt vannak.

Az érsek eljött, hogy végóráját vele töltse, ezt megigéré a királynak, — de Erzsike fejét csóválta, s tekintetesmozdalataival csak távozásra kérte őt; hisz ezen éjjel munkájátbe kell végeznie, különben minden hasztalan vala, minden fájdalom, könyeks a sok álmatlan éjszaka; az érsek gonosz szavakkal távozóék, de szegény Erzsike érezte ártatlanságát, s folytatta a munkát.

A kis egerek a padozaton szaladoztak, s hogy valamit legalább segíthessenek, oda hurczolák Erzsike lábaihoz a csalánt, s a rigó az ablak rostélyzatra ült, s egész éjen át ott énekelt, oly vidáman, mint csak képes vala, hogy a szegény kis fiatal asszony el ne veszítse bátorságát.

Már nem volt messze a hajnalszürkület, csak egy óra mulva kelhetett a nap, ekkor a tizenegy fiú ott állt a királyi vár előtt, s a király elé kívántak bocsátatni, — de ez nem történhetik, mert mint mondák, még éjszaka van, a király alszik, s felkölteni nem szabad. Ők azonban kértek, fenyegetöztek, mire előjött az őrizet, sőt megjelent maga a király is s kérdé, mit jelenthet ez; de a nap épen akkor kelt föl, s fiúk nem voltak többé láthatók, a vár fölött azonban tizenegy vad hatyu repült.

A város kapuiból a nép csak úgy áradt, a boszorkány égetését mindenki látni akarta. A taligát, melyben Erzsike ült, egy vén ló húzta; daróc ruhát öltöttek reá; míg gyönyörű haja szétbontva környezte szép fejét; arca holt halvány volt, ajkai csendesen mozogtak, miközben újjai a zöld lent fonták; még halála útján sem szakította meg elkezdett munkáját, tiz pánczélíng a lábainál feküdt, a tizenegyediket dolgozék. A nép gúnyolta őt.

„Nézzétek a boszorkányt, mint mormog! énekes könyv nincs a kezében, ó nincs, hanem varázslatával ül ott, vegyük el tőle, s szakgassuk izekre!”

S a tömeg Erzsike felé kezdett tolokodni, hogy munkáját szétéphasse; de e perczen tizen-egy fehér hatyu szállt le, s körülvette őt minden oldalról a taligán, míg nagy szárnyokkal csapkodtak. Erre a népcsoport ijedten vonúlt vissza.

„Ez égi jel! ő bizonyosan ártatlan!” Susogák többen, de nem merték fenhangon mondani.

S most a bakó megragadá Erzsike kezét, mire ez gyorsan rá vetette a tizenegy hatyuúra a pánczélíngeket, s így egyszerre csak tizenegy szép herczeg állott ott, de a legifjabbnak egyik karja helyett hatyu szárnya volt, mivel pánczélíngének hibázott féltűjja, azt Erzsike már nem készíthette el.

„Most már szabad beszélnem — mondá — én ártatlan vagyok.”

S a nép, látva a történeteket, meghajolt előtte mint szent előtt; míg ő élettelenül rogyott fivérei karjai közé, a feszültség, szorongás és fájdalom úgy hatottak rá.

„Igen, ő ártatlan!” Mondá a legidősb fivér, s elbeszélte mind, mi történt, s míg beszélt, különös illat terjedé szét, mintha milliói virulának ott a rózsának, mert minden darab fa, melyből a máglya készült, tövet hajtott; s illatos kerítés állt helyén, magas és nagy piros rózsakerítés, melynek legtetetején fényes fehér virág világított, mint csillag; ezt letörte a király, s Erzsike keblére tüzte, mire ez fölébredt, boldogság s békével szívében.

És valamennyi templom harang megkondult magától, s nagy csoportonkint jöttek a madarak; oly roppant esküvő kíséret tért vissza a vár felé, minőt még egy király sem látott.

Előfizetési föltételek:

Az „Anyák Hetilapja“ minden héten egyszer egy negyedretü iven, csinos kiállításban jelenik meg.

Előfizetési ára postán küldve vagy Budapesten házhoz hordatva:

Egy évnegyedre (apríl—juni) . 1 ft. 50 kr. — Három évnegyedre (apríl—dec.) 4 ft. 50 kr.

 Az előfizetési pénzek az alulírt kiadó-hivatalhoz bérmentesen beküldendők.

Tiz előfizetett példányra egy ingyen-példány jár.

Az „Anyák hetilapja“-nak kiadó-hivatala

(egyetem-utca 4-dik szám.)

Női ismerettár.

Szalay László. Ezen legjeleseb jogtudományi, s egyik legkitünőbb történettudományi írónk, és e két téren a hazai irodalom egyik fő tekintélye, a m. akademia r. tagja, szül. Budán 1813. évi april 18-ikán, hol atyja Péter, helytartósági elnöki titoknak volt a főherczeg nádor oldala mellett, ki az érdemes férfit nagyon kedvellé. — A nagyreményű, komoly gyermek 1819—1824-ig Budán és 1824—26-ig Fehérvárt végezte alsó s középtanodaitanulmányait; a felsőbb tudományokat pedig Pesten hallgatta 1831-ig, hol b. Eötvös. most is barátja, lelkes tanulótársainak egyike volt. Mint joghallgató különös szorgalommal látogatta Horváth Istvánnak, atyja barátjának, ki Lászlót nagyon szerette, diplomatikai lezékéit, s már ekkor kitünő jeleit adá éles felfogásának s beható, buvárkodó észtehetségének, s Kazinczy Ferencz és Szemere Pál által megtisztelő barátságra méltattatott. 1831-ben törvénygyakorlaton volt a nagy Kölseynél, akkor Szathmár megyei főjegyzőnél, s ennek szelleme szállta meg a nemes hajlamú ifjat, leginkább ez költötte fel benne buzdításával s példájával a nemzeti irodalom szeretetét, s az írás bátorságát. 1832-ben esküdött fel kir. táblai jegyzővé, s rövid ideig Budán a k. helytartóságnál működött mint fogalmazó-gyakornok; 1833-ban pedig ügyvédi oklevelet nyert, melynek azonban hasznát nem vevé, mert inkább a tudományos készülétek- s buvárlatok vonzótták lelkét, mint a bár jövedelmesebb, de száraz gyakorlat. Tudományos szempontból nagyobb utazásokat tévén a művelt külföldön, különösen tanulmányozta a törvényszéki institutiókat, s összekötésbe lépett a legjeleseb jogtudósokkal, p. o. Gans, Mittermaier, s több vezéreivel és fáklyavívőivel a tudománynak, kikkel azután is levelezésben és rokonszenves összeköttetésben maradt. Az utazás neki nem volt csak mulatság, hanem ismereteinek gazdagítása, nézeteinek tisztiztázása. A tudományos folyóiratokban közzölt alapos cikkei által, főleg a jog és törvényhozás philosophiájában oly tekintélyt vívott ki magának, hogy 1836-ban a m. akademia levelező, 1838-ban pedig ugyanazon rendes tagjává és segédjegyzőjévé választott. Rendestagi székét „Kollár Ádám Ferencz, mint jogtudósról” tartott értekezéssel foglalta el. — Az 1840-iki országgyűléstől a büntető törvénykönyv szerkesztésére megbízott országos választmány azon kitüntetésben részesíté, hogy őt, bár a választmánynak tagja nem volt, jegyzőjévé választá. Az 1843—4-ki országgyűlésen mint Korpona város követe s a Pesti Hirlapnak országgyűlési tudósítója jelent meg; azután, Kossuth leléptével, a Pesti Napló szerkesztését vezette egy évig, s a helyhatósági visszaélések ellen intézett alkotmányos központosítási tannak egyik legerélyesebb képviselője volt. Az országgyűlésen ritkán, de alaposága s szónoki ereje által közfigyelmet gerjesztve szólalt föl. — 1848-ban Deák Ferencz igazságügyi miniszter által, ki tehetségeit érdem szerínt méltányolta, a codificáló osztály főnökévé nevezetett; később pedig ő az országgyűlés által Frankfurtra küldetett követül, együtt ifj. Pázmány Dénessel, a birodalmi gyűléshez, a német birodalom s Magyarország közti viszonyok felvilágosítására s rendezésre ügyében. Bölcs mérséklettel járt el hivatásában, ember- és ügyismeretét ez alkalommal is nagy mértékben nevelte; a forradalom legyőzése után több évig Schweizban, Rohrschachban lakott, családjának és a tudománynak élve, honnét csak 1855-ben tért vissza hazájába. Most Pesten él mint a m. akademia fizetése rendes tagja, s történeti tanulmányainak, miket újabb időkben nagy buzgalommal művelt,

— érett és zamatos gyümölcseit rakja le a nemzeti irodalom oltárára.

Szalay László is, mint legtöbb kitünő író, költészettel kezdte meg a pályát, s első zsengei nagy reményekre jogosítottak. De csakhamar győzött a komolyabb irány, s mióta utazott és akademia-taggá lett, csak jog- és államtudományi cikkeket látunk tollából. E téren pedig egészen új és törtelen pályán indult. Báró Eötvös József, Lukács Móricz és Trefort Ágoston társaival s barátival a „Budapesti Szemle” kiadására szövetkezve, először mondta ki irodalmunkban „a codificatio” szót, s nálánál többet alig tett valakihaladási eszmék rendezésére s helyes útbaigazítására. Tanai nálunk újak; modora s irányja egészen eredeti, és őt az uralkodó irányok mindegyikétől elválasztó. A szerkesztése alatt álló Pesti Hirlapot, rokonérelmű barátival egyesülten, tanainak hatalmas organumává tette, melyeket a két oldalról, u. m. conservatív párt, és a municipalis életet imádó ellenzék részéről egyenlő haraggal folytatott keserű polemiák harcai közt, a népszerűség elvesztésével nem gondolva s csak meggyőződéseit követve, bátran és nagy tudományos készüllettel védelmezett. Jogphilosophiai munkái nagy befolyással voltak nemcsak a tudománynak terjesztésére hazánkban, hanem az országos küldöttség büntetőjogi munkálatainak szellemére s irányára is, melyekről Mittermaier, a tudós német világ első tekintélye a leghizelgőbb módon nyilatkozott. Mint Deák miniszteriumának kitünő tagja s a codificáló, törvényjavaslakészítő osztály főnöke Deákkal együtt dolgozta ki a sajtóvétségek felett itélő esküdtesek rendszerét. Ilyenmü dolgozatait tiszta és szabatos nyelvs a legvilágosb szerkezet jellemzik. Mint jogtudományi írónak a codificatio, mint politikai író, lapszerkesztő és követnek az alkotmányos központosítás volt vezércsillaga, s működéseinek kiindulási pontja. Tanait a szabadság higgadt és tisztult szelleme lengi át; s bár azok újdonsága és mélysége annyit tapost nem szerezhetett tollának, mint az igaztók virágosabb, de gyümölcstelenebb phrásisai, a magyar irodalom igazságos történetírója meg fogja ismerni akademiánk ezen egyik dicsősége felől, hogy ő értette ekkorik nálunk legjobban az összehasonlító jogtant, s a codificálás, törvény szerkesztés nehéz tudományát. Szalay írói nyelve tiszta, tömött, szabatos, nagyerejű, e mellett egészen sajátos, eredeti, mely az alaposág s mélység fölé ragyogó művészi, aesthetikai színt borít. E nemes, komoly, erőteljes, zamatos előadás valódi élvezet a tudományosan művelt olvasónak. — A történetíró pályán, melyre, újabban kizárólag lépett, alaposággal, mélyen buvárkodó itései tehetséggel, s a források lelkesmeretes kutatásával, mely gyakran egészen új, eredeti nézetekre vezet, az előadás classicai tisztaságát s világosságát köti össze. Magyarország történetében, az itései mélysége s pártatlan, részrehajlatlan higgadságra nézve pártatlanul áll a nélkül, hogy egy perczig is megszünjék hű magyar, emelkedett nézetű hazafi lenni. Főfigyelmet fordít itt is kedvencz tárgyára, a jogi viszonyok fejlődésére, s munkája e részben is valódi kincs.

Jelen mozgalmaink között, mint Pest lipótvárosi követe, működik az országgyűlésen, bizonyosan minden anyának hálára s bizalomra van oka, hogy őt is ott látja, hova mint szónok és hazafi annyira illik, hol e hon és gyermekeink jövőjét e szilárd, tántoríthatlan jellemű, s nagy tehetséggel megáldott férfiú is minden erejéből igyekezni fog megalapítani segítni.

Hogy családélete egészen nyilvános életéhez méltó, s arról tesz tanulságot, hogy az anya, ki őt nevelte, még hamaiban is áldott, hűsége s szereteteért, főlölesges mondanunk, és mégis jól esik hogy tehetjük. Minél több példáját mutatjuk fel nagy embereink közül azoknak, kiket oly anya nevelt, ki megérté hivatását, annál inkább megközelítjük feladatunkat. Hadd terjedjen a jónak hatása tömjénként szét az anyák közt, hogy szentesüljön meg szívök a jóban, s neveljünk mindnyájan jeles fiúkat e hazának, s leányainkban oly anyákat, kik nevelni és boldogítani szívökből képesek lesznek.

Felelős szerkesztő **Vachott Sándorné.**